

Mihail Jora, Leon Kleper, Florica Musicescu, Paul Constantinescu asistent, încă din tinerețe, al lui Ion Dumitrescu, compozitorul și poetul Nicolae Coman a urcat treptele afirmării, ajungând până la gradul de profesor universitar, predând fără întrerupere, timp de peste o jumătate de secol, știința muzicii, oferind tinerilor spre cunoaștere, evoluție și afirmare, tainele și exercițiul elaborărilor creatoare. Devenit o personalitate remarcabilă în contextul generației sale, membru de excepție al Uniunii Compozitorilor și muzicologilor, Maestrul Nicolae Coman s-a impus prin considerabila sa operă creatoare. Cu o personalitate aparte s-a distins prin atracția nimbului poeziei, transformată în trăirile din lumea cântecului, a liedului, valorificând astfel multiple mijloace de comunicare cu contemporanii săi. Iubirea pentru arta și diversitatea exprimării ideilor, compozitorul s-a impus drept unul dintre cei mai însemnați creatori actuali de muzică vocală camerală, oferind, în cele șase decenii de activitate creatoare, colegilor săi de generație, discipoli, admiratori, interpreți, marile bucurii fără de moarte ale frumosului, viața trainică a imaginilor în care fiecare descoperă adevărul, înțelepciunea și iubirea. În domeniul vocal-simfonic, concertistic și în muzica de cameră, cu lucrări pentru vioară, violoncel sau muzică pentru pian, Nicolae Coman a fost un vizionar al lumii și visului, al devoțiunii și roadelor muncii fără preget. Versurile sale au stat la baza propriilor creații și lucrărilor unor confrăți compozitori, valoarea traducerilor poetice reprezentând pentru Nicolae Coman un izvor nesecat de inspirație muzicală. Parteneri de destin, prieteni și ucenici, melomani, membri ai Universității Naționale de Muzică, Uniunii compozitorilor și Muzicologilor trăim cu regret această violentă și neașteptată despărțire, prin care devenim mai săraci pierzând un mare artist.

Grigore CONSTANTINESCU

O evocare

Nicolae Coman, profesorul, compozitorul și poetul știa puterea sunetului, puterea cuvântului, dar și puterea tăcerii. Când vorbea, parcă sculpta în idee. Cunoscând bornele de energie ale discursului, știa să le pună în valoare prin gesturi parcă rituale, prin cuvinte alese și prin zâmbetul său adolescentin și fermecător. Știa că orice elimini din vers, din muzică și din idee nu face decât să le întărească, ieșind astfel, prin elementele lipsă, mai fortificate și mai apte de comuniune.

Era dintre cei puțini aleși. Cu el puteai vorbi despre toate subiectele. Nu o făcea pe atotcunoscătorul, dar se pricepea la toate și empatiza într-un mod inimitabil. El este profesorul care, având un student orb la compoziție, a învățat să citească în alfabetul Braille, pentru a-l putea ajuta pe student; care le era confident, duhovnic

și le dădea bani să mănânce sau să se îmbrace mai bine studenților aflați la ananghie. El este compozitorul care a preferat reținerea intimă a cântului și explozia instantanee a emoției în lied, după cum el este poetul care a cântat, cu infinită sensibilitate, meandrele sufletului modern în căutarea Absolutului.

Pasăre de noapte, trăitor marcat în adânc de farmecul Seleniei, nativ din zodia Peștilor, senzitiv și vizionar, maestrul Coman a pășit fulgerător într-o lume în care rămâne cu un ochi ațintit spre noi, ochiul minții și al amintirii. Cum ar spune Eminescu:

Dacă treci râul Seleniei se face pare că sara / Deși 'ntr'a soarelui lume, eternă noapte nu ține. / E-o sară frumoasă - adormită deși este ziuă.

Într-o după-amiază de la finele anilor '80 aveam practică la compoziție, pe care o făceam cu maestrul Nicolae Coman. Îmi dăduse ca temă să citesc poeziile lui Saint-John Perse, Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale și *Estetica* lui Pius Servien. Discutam despre ele și apoi i-am

arătat ceva compus de mine. Mi-a spus imediat: "Scrii notele prea urât! Bobul nu trebuie scris așa de mic! Uită-te la Bach, sau la Mozart! Fac bobul mare, ca să se-nțeleagă și să aibe spor la scris. Nu ai spor la scris dacă faci bobul mic. Te poticnești!" Mi-am dat seama, încercând să fac după cum mă sfătuisese, că maestrul Coman avea dreptate. Odată cu maestrul dispăre o lume de idei mirifică, un mod de viață și o conștiință agilă, o știință aproape ezoterică de a simți viața și de a o valoriza.

Nouă, celor care l-au cunoscut, cred că ne-a transmis câte ceva din ceea ce avea de dat: ne-a făcut să înțelegem importanța unei forme de viață înaltă, ne-a făcut să înțelegem ce înseamnă duhul poeziei, dar și forța ei în modelarea caracterului și a minții.

Tot vorbind atunci, la acea oră de practică componistică, se înserase pe nesimțite. Am dat să aprind lumina. La care maestrul Coman mi-a spus: "Stai, știi *haiku*-ul lui Nichita?" Nu-l știam. Și atunci, mi l-a recitat, cu superb ton șoptit:

Întunecând întunericul / Iată porțile /Luminii.

Dan DEDIU

*Iubită familie mică – draga noastră dna profesoară Lavinia Coman,
Iubită familie mare – dragi prieteni,*

În slujba de înmormântare a preotului consemnată de manuscrisele din perioada bizantină, în canonul lui de întâlnire cu Cerul se spunea astfel: „Noi de mergem dintr-o țară într-altă țară avem nevoie de călăuzire. Ce să facem când ne vom duce în țara pe care nicidecum n-o cunoaștem? Multe călăuze îți trebuie fie suflute atunci, multe rugăciuni trebuie să meargă împreună cu tine, ca păzească sufletul până să ajungă la Hristos și să zică către Dânsul: Aliluia!”

În definitiv, Maestrul a plecat, după cum ne spune codicele bizantin și după cum Domnia sa însuși mărturisea într-un dialog realizat acum ceva ani de Mirela Zafiri, într-o țară de "dincolo" pe care și-o asumase, ca parte a libertății sale creatoare și a noastre, ca ființe create, cu mult înainte de călătorie. O călătorie la capătul căreia a ajuns împlinind promisiunea Mântuitorului adresată unui ales dintre pământenii: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai, în Împărăția Cerului!”.

Cred că nu avem cuvinte mai frumoase pentru profesorul, poetul, compozitorul și traducătorul excelent din lirica bască, remarcabilul dascăl al Universității noastre, prietenul pe care l-am admirat și l-am iubit, pe care îl admirăm și îl iubim cu toții; pentru că, în definitiv, oamenii nu se conjugă niciodată la trecut, ci întotdeauna la prezentul continuu! Și oricât de greu ar fi momentul de astăzi, tot din cuvintele acestea trebuie să ne încurajăm, amintindu-ne de cuvântul Sfântului Apostol Pavel care spune atât de minunat: „Și de trăim, și de murim, ai Domnului suntem!”

Maestrul Nicolae Coman nu a fost străin niciunui dintre noi. Sigur că parte din cei prezenți l-ați văzut în vremea cununiei lui, v-ați bucurat cu bucuria lui și ați plâns la înfruntarea lui. Sigur că parte din clipele vieții noastre, mai mult sau mai puțin, s-au împletit cu secunde de viață ale sale. Rude, prieteni și ucenici ne aflăm alături să punem inimă lângă inimă, ca să mărturisim lui Dumnezeu că l-am iubit, că l-am respectat, că nu ne-a fost indiferent.

Și așa mai avea ceva de adăugat: sunt puține vocații pe care Dumnezeu ni le îngăduie pe pământ! Unele aduc mărire, altele aduc bani. Profesoratul și cercetarea ca descoperire și creație, aduc adevărul, te așează de la catedră în Catedrală și din catedrală în Împărăția cerurilor, lucrul cel mai binecuvântat pe care un suflet, care își împlinește vocația, îl împlinește ca atare. Maestrul Nicolae Coman știa foarte bine acest lucru! De aceea, îndrăznesc să spun că s-a mutat din catedrala pământească în catedrala cerească.

La vreme de sărbătoare, în chiar ziua praznicului Sfinților doctori fără de arginți Cosma și Damian și cu exact șapte zile înaintea Soborului Sfinților Arhangeli Mihai și Gavriil, Maestrul Nicolae Coman pornește către cer cu un dureros ecou. Desigur că ne va fi mai greu la întoarcerea acasă. Dar vreau să avem împreună convingerea și credința că nu îl ducem pe un ultim drum, ci spre puntea săpată în pământ, pentru ca Cerul să îl primească. Dacă ochii noștri duhovnicești ar mai fi atenți la cele ce se întâmplă, am vedea că, odată cu fiecare groapă săpată în pământ, o fantă de lumină sfărâmă tristețea cerului, luminând și tristețea noastră.

Îi mulțumim Maestrului Nicolae Coman pentru lecția deplină a vieții, pentru marea discreție, demnitate umană și profesională a Domniei Sale!

Și îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să aibă grijă de el, să îl odihnească cu dreptii, iar familiei și nouă să ne dea har spre mântuire și mulțumire pentru bucuria că am avut șansa să ne petrecem împreună pe acest pământ! Amin și Dumnezeu să îl ierte și să îl odihnească!

Nicolae GHEORGHITĂ

La despărțirea de Nicolae Coman

A plecat dintre noi, sper că într-o lume mai bună (pentru el), Niki Coman. Ne cunoșteam aproape de o viață. Făceam parte din aceeași generație, să-i spunem cea a anilor 60 din secolul trecut. El a terminat Conservatorul din București (actuala Universitate Națională de Muzică) în anul 1960, iar eu 3 ani mai târziu. A fost coleg de promoție cu Mihai Mitrea Celarianu, Alexandru Hrisanide, Gheorghe Costinescu, cu Cornel Dumbrăveanu și Doru Drăgulescu. Dar, în același timp, am fost împreună cu Al. Hrisanide, Richard Oschanitzky, Corneliu Cezar, Mihai Moldovan și Cornelia Tăutu studenții clasei de

compoziție a reputatului profesor Mihail Jora. Îmi aduc aminte că ascultam împreună cu el (la mine acasă) muzică modernă interzisă pe atunci în România comunistă (1958-1963).

Nicolae Coman a fost (vai, o spun asta la timpul trecut!) nu numai un apreciat compozitor, dar și un remarcabil poet. Încă din perioada studenției s-a evidențiat acest dublu talent al său, apreciat și de unii literați. Cazul era asemănător cu cel al lui Corneliu Cezar (compozitor, poet și pictor) și Corneliu Dan Georgescu (compozitor, pictor și, mai recent, realizator de videoclipuri muzicale). Nu puțini sunt compozitorii din generațiile mai tinere care au scris muzică pe versurile lui Nicolae Coman. Din punct de vedere al

creației componistice, genul lui preferat era liedul.

A avut o carieră universitară prodigioasă și îndelungată, ca profesor de armonie și contrapunct la Conservatorul din București. Multe promoții de studenți au profitat de îndrumarea, cu multă competență, a profesorului universitar Nicolae Coman. Pe lângă toate acestea s-a remarcat și prin eleganța, noblețea și erudiția sa exemplară. Discuta, cu toată autoritatea, despre cărțile de literatură, operele de artă plastică, tratatele de filozofie sau despre capodoperele cinematografice. Mi s-a alăturat prietenește în marele meu necaz.

A fost sărbătorit, de curând, cu ocazia împlinirii a 80 de ani. Dar iată că, pe neașteptate, timpul șederii lui în trup s-a oprit în loc.

Dragă Niki, dezleagă-te, cât mai repede, de această lume și zboară cât mai departe!

Octavian NEMESCU

